

Helsinki 22.8.2019
Asianro DKIR/866/00.05.00/2019
Viite Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö (OKM/16/010/2019)
Asia Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Yleistä

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää tärkeänä mahdollisuutta antaa lausunto hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Kirkkohallitus pitää lapsen edun ensisijaisuutta välttämättömänä varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Esityksessä mainitut muutokset lakeihin ovat perusteltuja. Ne tukevat lasten ja perheiden tasavertaisuuden toteutumista huoltajien tilanteesta riippumatta.

Esitys varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta säädettäessä huoltajalla on oikeus päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. On myös merkittävää, että huoltajan aito valintaoikeus lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisestä säilyy ja sitä tuetaan.

Kirkkohallitus korostaa, että perheiden valinnanvapaus myös varhaiskasvatuksen toimintamuodon valinnassa on taattava eikä kokoaikaisesta varhaiskasvatuksesta saa tulla kirjoittamatonta tai sosiaalista pakkoa niille perheille, jotka eivät koe sitä tarvitsevansa.

Varhaiskasvatuslaissa todetaan, että varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatus (Varhaiskasvatuslaki 1§). Laissa korostetaan myös neuvonnan ja ohjauksen merkitystä. Lain mukaan ohjauksessa on selvitettävä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot ja tarjolla olevat vaihtoehdot sekä muut seikat, joilla on vaikutusta lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen (Varhaiskasvatuslaki 16§).

Tähän sekä palveluohjauksen kehittämiseen viitataan myös esityksen perustelussa (Perustelut 4.2.3. s.15). Hyvällä palveluohjauksella ja kaikkien varhaiskasvatuksen toimintamuotojen esillä pitämisellä varmistetaan lapsen vanhempien ja huoltajien todellinen mahdollisuus valita juuri heille sopiva varhaiskasvatuksen muoto. On huomioitava, että kaikki vanhemmat eivät halua tai tarvitse kokoaikaista varhaiskasvatuspaikkaa (esimerkiksi, jos perheessä on vastasyntynyt vauva).

Sekä Suomen perustuslaki että YK:n lapsen oikeuksien sopimus korostaa vanhempien kasvatusvastuuta, jota yhteiskunta ja muut toimijat tukevat. Esityksessä ja sen perusteluissa ei tuoda esille osa-aikaisen varhaiskasvatuksen mahdollisuutta muille kuin esiopetuksessa oleville lapsille. Kuitenkin korostetaan, että lapsi ja lapsen huoltajat määrittelevät varhaiskasvatuksen tarpeen.

Kirkkohallitus pitää siis tärkeänä, että vanhemmilla ja lapsen huoltajilla on aito mahdollisuus sekä varhaiskasvatuksen toimintamuodon että myös osa-aikaisen varhaiskasvatuksen valintaan tai muuhun ratkaisuun.

Esityksessä tuodaan esille laadukkaan varhaiskasvatuksen hyödyt lapselle. Lakimuutos tähtää siihen, että nämä hyödyt ovat tarjolla kaikille lapsille. Kirkkohallitus muistuttaa, että Suomessa on esim. muista Pohjoismaista poiketen ollut kerhomuotoista varhaiskasvatusta jo yli 70 vuoden ajan. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ovat suuri muun varhaiskasvatuksen tarjoaja. Toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista, ja ohjaajina toimivat koulutetut ammattilaiset. Esimerkiksi v. 2016 päiväkerhoihin osallistui yli 20 % 3-5 -vuotiaiden ikäluokasta. Lasten määrä vaihtelee alueellisesti, joillakin alueilla seurakuntien kerhotoimintaan osallistuvien lasten määrä on huomattavasti suurempi. Vaikka nämä lapset eivät ole kokoaikaisessa yhteiskunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa, ei voida sanoa, että nämä lapset jäisivät täysin ilman varhaiskasvatusta puhumattakaan siitä, että he ovat kasvatuksen piirissä myös kotonaan.

Kirkkohallitus toteaa, että jos varhaiskasvatuksen ryhmäkoot ovat suuria, henkilöstöä on vähän ja sen vaihtuvuus on suurta, niin (kokoaikaiseen) varhaiskasvatukseen osallistuminen ei välttämättä ole lapsen edun mukaista. Tällöin varhaiskasvatustilanteen hengen mukainen lapsen etu ja varhaiskasvatuksen tarkoitus eivät välttämättä toteudu.

Esitys lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Esityksen alussa mainitaan, että lakimuutosten jälkeen yksityisen hoidon tukena maksettaisiin korkeampaa tukea, kun lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen kokoaikaisesti. Perustelutekstin mukaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne perheet, jotka valitsevat lapselleen yksityisen varhaiskasvatuksen kunnallisen varhaiskasvatukseen sijaan, saisivat yksityisen kotihoidon tuen hoitorahan täysimääräisenä ilman tarveharkintaa.

Lakiteksti itsessään ei kuitenkaan aseta yksityisen hoidon tuelle tällaista ehtoa. Laissa todetaan, että *kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen saamisen edellytyksenä on, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lapselle kunnan järjestämää varhaiskasvatustilainta 12 §:ssä tarkoitettua varhaiskasvatusta ja että lapsi tosiasiallisesti asuu Suomessa.* (3§)

Tämänkin esityksen perusteluissa tulee korostetusti esille vain kokoaikainen varhaiskasvatus, vaikka samalla korostetaan, että lapsi ja vanhemmat määrittelevät tarpeen. Tässä on ristiriita varhaiskasvatustilanteen tarkoituksen kanssa, mikä heijastuu myös tähän esitykseen lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muutosesityksiin.

Lausunnon keskeinen sisältö

Kirkkohallitus pitää lapsen edun ensisijaisuutta välttämättömänä varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.

Siksi kirkkohallitus pitää ensiarvoisen tärkeänä, että vanhemmilla ja lapsen huoltajilla on aito ja yhdenvertainen mahdollisuus sekä varhaiskasvatukseen toimintamuodon että myös osa-aikaisen varhaiskasvatukseen valintaan tai muuhun ratkaisuun.

Kirkkohallitus korostaa hyvän palveluohjauksen merkitystä sekä kaikkien varhaiskasvatustilanteen toimintamuotojen, myös avoimen varhaiskasvatustilanteen esillä pitämistä, kun vanhemmat valitsevat heille sopivaa varhaiskasvatustilainta.